

בס"ד

אב התשפ"ו
מפטיר **ותאמר ציון** (ישעיה מט)

פרשת עקב

עלון חידושי תורה ופרפראות על **פרשת השבוע** בעניינינו דיומא ממפרשי ומדרשי חז"ל
בפרשת עקב 111 פסוקים = **כבד פה, ועלה**
בַּעַת הַהוּא אָמַר יְ-הוָה אֱלֹהֵי פֶסֶל לֵךְ שָׁנִי לִוְחַת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁינִים וְעֹלָה אֱלֹהֵי הַהֲרָה וְעֹשִׂית לֵךְ אֶרֶץ עַץ. (י א)
בפרשת עקב 8 מצוות, מתוכן 6 מצוות עשה ו-2 מצוות לא תעשה. (ספר החינוך)
עשה: ברכת המזון • אהבת גרים • יראת ה' • תפילה • חבירה ודביקות עם חכמי התורה • שבועה בשם ה'.
לא תעשה: שלא ליהנות מציפוי עבודה זרה • שלא ליהנות מעבודה זרה.

חידה בפרשה - איזה אות לא מופיעה בברכת המזון?

ואכלת ושבעת וברכת את י-הוה א-להיך על הארץ הטבה אשר נתן לך. (דברים ח', יי)
תשובה – כל האותיות יש בברכת המזון חוץ מהאות "ף", לפי שכל מי שמברך ברכת המזון בכוונה אין שולט בו לא א"ף ולא שצ"ף ולא קצ"ף ומזונותיו מצוין לו בריוח ובכבוד כל ימיו והמדקדק יזהר לברך דווקא מתוך הספר ולא בעל פה. (תשב"ץ, באר היטב).
כָּךְ מְקַבֵּל אֲנִי מִרְבוּתִי, וְשִׁמְרָם אֵל, שֶׁכָּל הַזֶּהִיר בְּבִרְכַּת הַמִּזֹּון מְזוּנֹתָיו מְצוּיִין לוֹ בְּכָבוֹד כָּל יָמָיו. (ספר החינוך)
כל המברך ברכת המזון כתיקונו כאילו קיים כל התורה כולה. (בית ועד לחכמים)

רמז בפרשה – לחודש אלול

וְהָיָה עֲקֵב תִּשְׁמָעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֹהִים וְשִׁמְרָתָם וְעֹשִׂיתָם אִתָּם וְשִׁמְרָ י-הוָה א-להיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך. (ז יב)
הנה כל המפרשים התקשו מהו לשון **עקב**, גם למה נקט **וְהָיָה** שהוא לשון שמחה.
לעיל מיניה (ז יא) כתיב **וְשִׁמְרָתָ אֶת הַמִּצְוָה וְאֶת הַחֻקִּים וְאֶת הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם**. היינו היום בכל יום ויום, ולא לדחות המצוה והמשפטים מיום אל יום, ואף על פי כן **וְהָיָה**, שמחה תהיה לפניו ית"ש, **עֲקֵב תִּשְׁמָעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֹהִים**, היינו אם ח"ו תתרשלו במצות ועל כל פנים **בעקב** היינו בסוף השנה שהוא אלול **תִּשְׁמָעוּן וגו'**, ו**שִׁמְרָתָם וְעֹשִׂיתָם אִתָּם**, כי אין לך אדם מישראל שלא יהיו מעוררין אותו בהרהורי תשובה בימים האלה, רק האדם מחויב להתאמץ בדבר כשרואה שמעוררין אותו מן השמים, שיחזיק באותו התעוררות ולא יתרפה, אז אפילו רק **בעקב תִּשְׁמָעוּן וגו' וְשִׁמְרָ י-הוָה א-להיך לך וגו'**. (בני יששכר אלול מאמר א אות ב)

וְהָיָה עֲקֵב תִּשְׁמָעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֹהִים וְשִׁמְרָתָם וְעֹשִׂיתָם אִתָּם וְשִׁמְרָ י-הוָה א-להיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך. (ז יב)
שאלה – לכאורה קשה אם ישמעון את כל המשפטים, למה צריך את השבועה של זכות אבות.
תשובה – כתיב (תהלים כג א) **י-הוה רעי לא אֶחָסֵר**, דאם אדם חוסה תחת השם יתברך אין חסר לו כלום וכמו שאמרו רז"ל (קידושין פב.) ראינו מִמֶּנִּיךָ סִיָּה וְעוֹף שָׁיִשׁ לָהֶם אוֹמְנוֹת? וְהֵן מִתְפַּרְנְסִין שְׁלָא בְּצַעַר! וְהָלָא לֹא נִבְרָאוּ אֶלָּא לְשִׁמְשֵׁנִי, וְאֲנִי נִבְרָאתִי לְשִׁמְשׁ אֶת קוֹנִי, אֵינִי דִין שְׁאֵתְפַרְנֵס שְׁלָא בְּצַעַר? אֶלָּא שְׁהוֹרַעְתִּי מַעֲשֵׂי, וְקִפְחָתִי אֶת פְּרִנְסָתִי. וְהֵנָּה עֵיקַר הָאֵדָם הוּא הַנִּשְׁמָה, וְאִם כֵּן אִם עוֹשֶׂה רְצוֹן קוֹנוֹ, הוּא אֵינוֹ חָסֵר מִרְמ"ח אֵיבָרָיו וְשִׁס"ה גִּידָיו, וְהֵינִי **י-הוָה רעי לא אֶחָסֵר** דבזמן שאדם עושה רצון קונו איננו צריך לזכות, רק הוא בטבע הבריאה ומטובו לזון את ברואיו, וכמו שיש ק"ו מחיה ועוף, ואם כן זכות אבות נשאר לדברים היותר טובים שהם הדברים הרוחניים. ("ישמח משה" עה"ת)

שאלה – מה הטעם שבתחלה אמר **וְהָיָה עֲקֵב תִּשְׁמָעוּן** לשון רבים, ואח"כ אמר **וְשִׁמְרָ י-הוָה א-להיך לך** לשון יחיד. הול"ל 'לכם' לשון רבים.
תשובה – בא לרמוז כי אדם אחד יכול להכריע את כל העולם לכף זכות. כמו שאמרו חז"ל (קידושין מ:.) לעולם יראה אדם את עצמו, חציו חייב וחציו זכאי, עשה מצוה אחת, אשריו, שהכריע את עצמו לכף זכות, עבר עבירה אחת, אוי לו, שהכריע עצמו לכף חובה. וזה מה שאמר **וְשִׁמְרָ לך** דהיחיד מכריע את הרבים לכף זכות. (אמרות ה')
וְהָיָה עֲקֵב תִּשְׁמָעוּן ס"ת הֵבִן. **וְהָיָה** לשון שמחה רמז שכל שעוסק בתורה בשמחה לשמה יזכה שיבוא לידי בינה, שיביין כל מה שילמד.
א"נ – **וְהָיָה** בשכר שלומד תורה בשמחה יזכה שאע"פ שישכח מה שלמד לעתיד לבוא יזכירו אותו מה שלמד. **עֲקֵב** בסוף **תִּשְׁמָעוּן**. (מנחת יהודה)

ברוך תהיה מלך העמים לא יִהְיֶה בְךָ עֶקֶר וְעֶקְרָה וּבִבְהֶמְתָּה. (ז יד)
סגולה בפרשה – כשיצטרך האדם לפעול ענין שלא כטבע, דהיינו אם הוא בטבע אינו מוליד, יעשה מצוה גדולה שלא כטבע ויפעול למעלה מן הטבע. (אגרא דפרקא, אות כד בשם מה"ר יחיאל מיכל מזלאטשוב זצלה"ה)
תהיה בגימטריא בימי משיח (420) מה שברכו אותן האבות וכן הנביאים משומרין להם לעתיד לבוא. שנא' **וְשִׁמְרָ י-הוָה א-להיך לך** (ספר גימטריאות)

וְהָסִיר י-הוָה מִמֶּךָ כָּל חָלִי וְכָל מַדּוּי מִצָּרִים הָרָעִים אֲשֶׁר יִדְעָתָ לֹא יִשְׁיָמָם בְּךָ וּנְתַנָּם בְּכָל שְׁנָאִיךָ. (ז טו)
שאלה – מה בא לרבות כל וכל. הול"ל **וְהָסִיר י-הוָה מִמֶּךָ חָלִי וּמִדּוּי מִצָּרִים הָרָעִים אֲשֶׁר יִדְעָתָ לֹא יִשְׁיָמָם בְּךָ וגו'**.
תשובה – לרבות עין הרע. **וְהָסִיר י-הוָה מִמֶּךָ** בגימטריא **בעין הרע**, כדאיתא בב"מ קז: תשעין ותשעה בעין רעה. **וְהָסִיר י-הוָה מִמֶּךָ כָּל חָלִי ס"ת** בגימטריא **היא המרה**. דאיתא שם 'מַחְלָה' – זו מַרְה, וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ 'מַחְלָה' – שֶׁהִיא מַחְלָה כָּל גּוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם. דְּבָר אַחֵר: 'מַחְלָה', (בגימטריא 83) שְׁשֻׁמוֹנִים וְשִׁלְשָׁה חֲלָאִים תְּלוּיִן בְּמַרְה. פרש"י – שהמרידה שבה גדולה ונובעת ומתפשטת בגידין ובעצמות. ובמדרש (ויק"ר פט"ז ח) **חָלִי** כתיב זה יצר הרע שתחילתו מתוק וסופו מר. **וְהָסִיר** בגימטריא **כמו רוח**. **כָּל חָלִי** בגימטריא **צ"ח**, שיסיר ממך צ"ח קללות שבמשנה תורה. **וְכָל מַדּוּי** כעשרת המכות. (הרוקח) **א"נ כָּל חָלִי** חולאים שאדם מביא על עצמו ע"י שאינו נזהר באכילה. או ע"י צנים פחים. (בב"מ קז, ב). ובשעת מלחמה או במדינה אחרת שאין רגיל בה, קרוב להיות נכשל בה ע"י שנוי וסת (מגז האויר) משהנהיג תחלה בארצו ובשעת מנוחה, על כן באה הברכה על זה כאן ביחוד. **וְכָל מַדּוּי** מחלות שבאו ע"י עונש ועלולים להיות בארץ ישראל כמו מכת שחין וצרעת ארבה ועוד. (העמק דבר)

פִּי לֹא עָל הַלָּחֶם לִבְדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם פִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִּי י-הוָה יִחְיֶה הָאָדָם. (ח א)
רצה לומר **הַלָּחֶם לִבְדּוֹ** הוא הלחם החומרי, **פִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִּי י-הוָה** הוא דברי תורה אשר ידבר או יחשוב האדם בסעודה בשעה שהוא לועס המאכל, **יִחְיֶה הָאָדָם** החיים האמתיים. (שער האותיות אות ק רכב)

אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכָּנָה תֹאכַל בָּהּ לָחֶם לֹא תִחַסֵּר כָּל בָּהּ אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבֹנֶיהָ בְּרִזָּל וּמִהַרְרִיָּה תִחַצֵּב נֶחֱשֶׁת. וְאִכְלָתָ וּשְׂבַעְתָּ וּבִרְכָתָ אֶת י-הוָה א-להיך על הארץ הטבה אשר נתן לך. (ח ט)
תרגום יונתן – ארץ אשר לא תחסר כל בה ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצב נחשת. ואכלת ושבעת וברכת את י-הוה כַּנְתָּשָׂא. וכן בגמרא (תענית ד.) **אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבֹנֶיהָ בְּרִזָּל**, אל תקרי 'אבניה', אלא בונייה.

שאלה – צריך להבין למה הוציאו את המקרא מידי פשוטו.

תשובה – לפי שהוקשה לרז"ל למה הפסיק הכתוב בין אכילה לברכה בענין אחר, על כן דרשוה על התורה דשייכת לסעודה אחר אכילה קודם ברהמ"ז. כי כל שולחן שלא אָמְרו עָלָיו דְּבָרֵי תוֹרָה, כָּאֵלּוּ אָכְלוּ מִזֵּבְחֵי מִתִּים (אבות פ"ג מ"ג), ובזה יהיה הכל על הסדר אכילה לימוד תורה וברכת המזון. ומה יש ראייה שאינם יוצאים בברכת המזון בלבד כדעת כמה פוסקים, רק מחויבים לעסוק באיזה דבר תורה. ונראה ג"כ שמחויבים ללמוד בדרך קושיא ותירוק כדברי התרגום יונתן בדרך שאלה ותשובה. וזהו שאמרו רז"ל שִׁיּוּשְׁבִין (שם) וְיֵשׁ בִּינֵיהֶם דְּבָרֵי תוֹרָה, שייחוב הדבר שהדברי תורה יצא מביניהם. (ליקוטי מרז"א, ד"ה ארץ אשר)

א"נ משום דלפי פשוטו ה"ל למכתב **אֲשֶׁר אֲבִינָה** 'כברזל' דא"ל לומר **אֲבִינָה בְּרָזֶל** דא"ל לאו אבנים הם וע"כ דרשו מיניה **אֶל תִּקְרִי אֲבִינָה**, **אֶלָּא בּוֹנִיָּה**, כדאמרין נמי אֶל תִּקְרִי 'בִּנְיָה' אֶלָּא 'בּוֹנִיָּה'. תלמידי חכמים שְׁעוֹסְקִין בְּבִנְיָנוּ שֶׁל עוֹלָם כָּל יְמֵיהֶם נקראים בנאים. (חידושי אגדות - תענית ד.) **א"נ** דאמרו רז"ל (שבת קיט): 'לא חרבה ירושלים אלא על שבינו בה תלמידי חכמים' אם כן בזיון תלמידי חכמים גורם חורבן העיר. ואם התלמידי חכמים שהם בונים קשים כברזל שהם תקיפים, דאז ההמון הם יראים מהם ואין מבזים אותם, אז תתקיים העיר ולא תחרב, כאלו **אֲבִינָה** הם **בְּרָזֶל** שאינו נחרב, וזהו שאמר אֶל תִּקְרִי **אֲבִינָה בְּרָזֶל** שתתקיים כברזל אלא אם כן תקרא 'בּוֹנִיָּה' שהם החכמים בְּרָזֶל, כלומר תקיפים דאז אין מבזים אותם. (בן יהודה – תענית שם)

דרשו חז"ל **אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִינָה בְּרָזֶל**, אֶל תִּקְרִי **אֲבִינָה**, אֶלָּא בּוֹנִיָּה. שתלמידי חכמים שבה מחדדין זה לזה כברזל. (תענית ד.) ידוע מה שאמרו חז"ל (קידושין מט:) מאי עניינת – עניינת דתורה. דעיקר העניות היא עניות בדעת. וידוע גם שהתורה נקראת 'לחם' כמו שנאמר (משלי ט) **לִכּוֹ לֶחֶמוֹ בְּלֶחֶמִי**, וזה פירוש הפסוק **אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנָּת הֵייוֹן** שלא 'בעניות תורה' **תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם** ר"ל שאל תלמד תורה בקצרות השכל ח", רק **לֹא תִחַסֵּר כֹּל בָּהּ** בארץ ישראל אפשר ללמוד הכל הן בנגלה והן בנסתר, **אֶרֶץ אֲשֶׁר אֲבִינָה בְּרָזֶל** וכדרשת חז"ל (ב"ב קנח): **אֲנִיָּא דְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְחֻכִּים**. (ישמח משה' עה"ת)

אור **ארץ ישראל מחכים**, מפני כי קדוש וטהור הוא, אך חוץ לארץ שהיא ארץ העמים אוריה טמא. (בניהו – שבת קח.) **אל תקרי 'בִּנְיָה' אֶלָּא 'בּוֹנִיָּה'**. **בִּנְיָה** ר"ת ברכות, נזיר, יבמות, כריתות. מסכתות אלו מסיימות במאמר זה שעניינם נוגע לשלום. (ערוך לנר יבמות קכב:)

כתב הרמב"ם – היו האוכלין מעשרה ולמעלה, מזמנין בשם. כיצד, המברך אומר נברך לא-לוהינו שאכלנו משלו, והן עונין ברוך א-לוהינו שאכלנו משלו ובטובו חיינו, והוא חוזר ואומר ברוך א-לוהינו שאכלנו משלו ובטובו חיינו, ומתחיל ברכת המזון. (הל' ברכות פ"ה ה"ג)

שאלה – **מה הטעם** שבברכות התורה אומר המברך **בְּרָכּוֹ אֶת י-הוָה הַמְּבַרֵּךְ**, והקהל עונה: **בְּרוּךְ י-הוָה הַמְּבַרֵּךְ לְעוֹלָם וָעֶד**. והוא מזכיר שם י-הוָה שהוא מידת הרחמים, ואילו בברכת המזון מזכיר שם א-להים שהוא מידת הדין.

תשובה – משם דהנה מזונות שהש"י זן ומפרנס אותן זה גם כן מצד הדין, שהדין נותן כיון שהוא בראנו לכבודו שיזון אותנו, על כן מברכין נברך א-להינו, שם הדין, משא"כ מה שנתן לנו את תורתו זה מצד החסד הגמור והרחמים כי גברו חסדיו עלינו להודיע לבריותיו ולגלות להם מסטורין דיליה, על כן מברכין **בְּרָכּוֹ אֶת י-הוָה הַמְּבַרֵּךְ** שם החסד והרחמים. (טעמי המנהגים בשם בני יששכר)

אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכַּנָּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם כאן רמז שלא יאכל אדם אכילה גסה למלאות כרסו, רק יאכל כדי חייו, כמו שנאמר (בראשית מב ט) **שָׂבֵר רָעֲבוֹן**, שישבור הרעבוץ ולא יותר. זהו שאמר **לֹא בְּמִסְכַּנָּת**, ראה תראה שלא יהיה **בְּמִסְכַּנָּת**, אבל גם כן לא בריבוי גדול. וזה המוסר רמזו גם כן במה שנאמר **וְאֶכְלֶה וְשִׂבְעֶתָ**, כלומר כל מה שאתה אוכל תהיה שבע בו. כמו שאומרים לתינוק דרך מוסר, ראה כי בזה שאני נותן לך תהיה שבע כלומר לא תחפזין יותר. (אוצרות הש"ה עקב לה)

אמר רב יהודה: מניין לברכת המזון לאֲחֵרִיָּה מִן הַתּוֹרָה — **שִׁנְאַמֵּר** (דברים ח י): **וְאֶכְלֶה וְשִׂבְעֶתָ וּבִרְכָתָּ**. מנין לברכת התורה לפניה מן התורה — **שִׁנְאַמֵּר** (דברים לב ג): **פִּי שֵׁם י-הוָה אֶקְרָא הִבּוּ גִדְל לֹא-לֵהִינּוּ**. (ברכות כא.)

שאלה – מה נשתנה ברכת התורה שחיובה מן התורה הוא לפני הלימוד, שהרי מברך ברכות השחר טרם תחילת לימודו, מברכת המזון שחובתה היא רק לאחר האכילה.

תשובה – מאחר ובלימוד התורה אין כזה מושג גמר וסוף, לכן מהתורה אין חיוב ברכה כי אם בתחילת הלימוד בלבד, לומר לך שאין לתורה מידה וגבול. לעומת זאת בברכת המזון שאנו עסוקים באכילה, ראוי שיעשה בו האדם גמר וסוף. ואדרבה עוד לפני שהוא שבע כראוי עליו למשוך עצמו מן האכילה ולכן הברכה באה רק לאחריה.

הלכה זו גם באה לרמז לנו כי בעסק התורה ככל שהאדם ילמד עוד ועוד, יהיה נחשב בעיניו כהתחלה בלבד, אולם כשיאכל משהתחיל לאכול יהיה נחשב לו כאלו אכל כל מה שראוי לאכול, ומיד יתן דעתו על סילוק וגמר המאכל אשר לפניו. (בניהו – ברכות כא.) וכתב הרמב"ם – לא יאכל אָדָם עַד שִׁתְּמַלֵּא כִּרְסּוֹ אֶלָּא יִפְחַת כְּמוֹ רָבִיעַ מִשְׁבָּעָתוֹ. (משנה תורה הל' דעות ד)

ואמרת בלבבך פחית ועצם ידי עשה לי את החיל הזה. (ח יז) **ונזכרת את י-הוָה אֱלֹהֶיךָ וגו'**
שאלה – לכאורה חסר כאן הסיום דהוה ליה לומר 'לא תאמר כן' **ונזכרת את י-הוָה אֱלֹהֶיךָ וגו'**
תשובה – בתמיה קאמר, וכי על אלה הדברים תוכל לומר **פחית ועצם ידי עשה לי את החיל הזה** והרי זה ברור שזה מהקב"ה כן **ונזכרת את י-הוָה אֱלֹהֶיךָ** שהכל רק מהקב"ה. (טעמא דקרא) וכ"כ הנצי"ב - היאך אפשר שתאמר בלבבך כך אחר שהראית לדעת כ"כ. (העמק דבר)

והיה אם שמוע תשמעו אֶל מִצְוֹתֵי אֲשֶׁר אֲנִי מֵצִוְנָה אֲתֶכֶם הַיּוֹם לֵאמֹר הֵנָּה אֶת י-הוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעִבְדוֹ כָּכָל לְבַבְכֶם וּכְכָל נַפְשְׁכֶם. (יא יג)
פרש"י – עֲבוּדָה שֶׁהִיא בְּלִב, וְזוֹ הִיא תַּפְלָה (תענית ב' ע"א). שֶׁהַתַּפְלָה קְרוּיָה עֲבוּדָה, שִׁנְאַמֵּר: 'אֶלֶּהָ דִּי אֲנִי פִלַח לֵה בְּתִדְרָא' (דניאל ו' יז): וְכִי יֵשׁ פּוֹלָטָן בְּכִבְלֵי אֶלָּא עַל שְׁהִיָּה מִתְּפַלֵּל, שִׁנְאַמֵּר: 'לְכִין פְּתִיחָן לֵה' וגומר (שם, יא) וְכִן בְּדוּד הוּא אוֹמֵר: 'תַּפְלִין תַּפְלִתִּי קִטְרַת לְפָנֶיךָ (תהלים קמא ב, ספרי מא)
ריש לקיש אמר: **כָּל הַמֵּאֲמִץ עֲצָמוֹ בַּתַּפְלָה מְלַמֵּטָה, אֵין לוֹ צָרִים מְלַמְעֵלָה**. (סנהדרין מד:)

תשובה – מי שהוא צריך להעלות תפלתו על ידי אמצעי שהוא מלאך הנה זה אפשר שימצא מקטרגים על תפלתו, אבל אם שולח תפלתו לפני הקב"ה אין המלאכים יודעים מה המה חסרונות שיש בתפלתו כדי שיקטרגו עליו מאחר דאין מכירים בה ואינם יודעים מאי אמר בתפלתו ובאיזה זכות נסתייע בטענתו ובקשתו, וזהו שאמר **כָּל הַמֵּאֲמִץ עֲצָמוֹ בַּתַּפְלָה מְלַמֵּטָה**, כלומר שאינו קורא בתפלתו למלאכים אלא מאמץ עצמו לשלוח תפלתו בלתי אמצעות מלאכים או **אֵין לוֹ צָרִים מְלַמְעֵלָה**, אלו המקטרגים מאחר דלא הכניסם בתוך דברי תפלתו ואין לשום מלאך מגע בה. **א"נ** כל תפלה ובקשה שתהיה מתוך לב מעונה היא רצויה שלא יקטרגו בה המקטרגים. וזהו שאמר **כָּל הַמֵּאֲמִץ עֲצָמוֹ מְלַמֵּטָה** כלומר בצום, שאחר אותיות **תַּפְלָה** יש אותיות **צוּם** כי אחר תי"ו אין שום אות. אז **לֹא יִהְיֶה לוֹ צָרִים** רצונו לומר מקטרגים כי כיון שנעשה הדבר בשברון לב מחמת צום לא ישלטו מקטרגים באותה תפלה. (בן יהודה – שם)

א"נ כתב השו"ע (או"ח צב י) – **טוב ליתן צדקה קודם תפלה**. מבאר הט"ז – מקור הדין דכתיב (תהלים יז טז) **אֲנִי בִצְדָק אֶחְזֶה פָּנֶיךָ**. התפילה היא בפה שהוא למעלה, והצדקה היא בידיים שהם למטה. על ידי שהאדם מצטרף עם תפלתו מצוה תאמץ התפילה שהיא בפה, לסתום את פי המקטרגים העושים מלאכתם בפה. נמצא שהצדקה היא זו שמאמצת ומחזקת את עניין התפילה. וזה הכוונה **כָּל הַמֵּאֲמִץ עֲצָמוֹ בַּתַּפְלָה מְלַמֵּטָה** כל המחזק את התפילה על ידי נתינת צדקה בפתיחת הידיים שלמטה, **אֵין לוֹ צָרִים מְלַמְעֵלָה** אז דוחה את המקטרגים מלמעלה. (בניהו – סנהדרין מד:)

ותאמר ציון עֲזָבוֹנִי י-הוָה וְא-דִנִּי שְׁכַחְתִּי. (ישעיה מט) מפטיר
שאלה – מה הטעם דכתיב בכלל שם ה' הו"ל ו**ותאמר ציון עֲזָבוֹנִי י-הוָה וְשִׁכַּחְתִּי**.

תשובה – כתיב (שמות לד ו) **י-הוָה י-הוָה אֵל רַחוּם וְרַחוּן אֶרֶךְ אָפַיִם וְרַב חֶסֶד וְאֱמֶת**. פרש"י – מִדַּת רַחֲמִים הִיא, אֶחָת קִדְּם שִׁיחָטָא, וְאֶחָת לְאַחֵר שִׁיחָטָא וְיִשׁוּב. (ה"ה יז) והיינו דכתיב **ותאמר ציון עֲזָבוֹנִי י-הוָה** קודם החטא שלא היה לי סייעתא דשמיא שלא אחטא **וְא-דִנִּי שְׁכַחְתִּי** שלא עזרני שאחזור בתשובה. וכמו שאמרו רז"ל (ברכות לב:) אָמְרָה נְכֻסְתָּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה עַל אִשְׁתּוֹ, רַאשׁוֹנָה, זֹכֵר מַעֲשֵׂה הָרָאשׁוֹנָה. אִתָּהּ לֹא רַק עֲזָבוֹנִי כִּי אִם גַּם וְשִׁכַּחְתִּי. (טעמא דקרא)

א"נ **ותאמר ציון עֲזָבוֹנִי י-הוָה** שהשגחתו סר ממני ואני נעזב ונמסר תחת גרמי השמימיים **וְא-דִנִּי שְׁכַחְתִּי** וכל מקום שנאמר וה' הוא ובית דינו ואין אני מקבל עונש זו על חטאי. (אהבת יונתן)

שבעים מנים לתורה, לעיתים תהיה יותר מתשובה אחת
התשובות אינם להלכה כמעשה, הערות והארות יתקבלו בברכה
לעילוי נשמת הרב חפץ בן אסתר זצ"ל
ramnadlan018@gmail.com
לקבלת העלון במייל ניתן לננות לכתובת